

Vollenhoven en het Overbos

Met de postkoets..

"..., en weergaloos zijn de houtryke en uitgebreide Plantagen by hetzelfde, die in de Provincie van Utrecht zo heerlyk niet gevonden worden. Van Zeist verloopt een uur tyds, wanneer men aan het Dorp de Bildt komt, welken Weg te wandelen men vermaakelyker zal bevinden, dan of men op eenig Rytuig was gezeten. Onder het gelommer van digt gebladerd Geboomte en door eenige Koren-Landen komt men meerendeels den Weg over, daar dan veele fraaie Hofsteden en mindere Lust-Tuinen den Wandelaar den Weg zeer kort maaken hoe meer men het Dorp de Bildt naderd. Vandaar heeft men nog een klein uur gaans tot aan de Stad Utrecht, langs een goeden Steenweg, ter wederzyde met Boomen beplant."

Aldus beschrijft de Nieuwe Geografische Nederlandsche Reise- en Zakatlas uit 1773 de route die langs de Lustwarande gaat ter hoogte van het huidige landgoed Vollenhoven.

De buitenplaats Vollenhoven lag in de middeleeuwen bij de driesprong van twee belangrijke handelroutes: de huidige Utrechtse weg (oost – west verbinding) die ging van Utrecht naar Duitsland, en de Utrecht – Amersfoort route als onderdeel van de postritweg Utrecht – Deventer (Amersfoortse straatweg).

De beschrijving van een rit per postkoets (hierboven) geeft een aardige illustratie van een dergelijke reis in die tijd. De goede verbinding van deze wegen met Utrecht was een stimulans voor het ontstaan van de particuliere buitenplaatsen en landgoederen. "La terre commence au Bildt" was een uitspraak van Lodewijk Napoleon die rond 1800 in Oud-Amelisweerd zijn buiten had en met zijn gezin Vollenhoven aandeed op meerdere van zijn tochtjes in de omgeving.

Ontstaansgeschiedenis Vollenhoven

Vollenhoven was in de middeleeuwen een van de uithoven van het klooster Oostbroek. Een uithof was een kloosterboerderij die door een monnik van het klooster werd geleid en die in zijn werk werd bijgestaan door zogenaamde lekenbroeders. De Uithof, was zo'n voormalige boerderij of hoeve net als Houdringe en Vollenhoven. De naam Vollenhoven (*Vollenhoeve*) doet vermoeden dat de boerderij geheel zelfvoorzienend was. De kloosterboerderijen ontwikkelden zich, in de late middeleeuwen na de Reformatie, tot buitenplaats en landgoed. Eind 18^e eeuw laat de toenmalige eigenaar Baron van Tuyll van Serooskerken het huis

opnieuw bouwen. Tussen 1800 en 1850 verbouwen de daarop volgende eigenaren Pieter de Smeth en Baron van der Capellen het landgoed in de 'huidige' herkenbare staat. Een leerling van de landschapsarchitect Zocher, beroemd van onder meer het Vondelpark, de tuinen van Groeneveld, en het Tolsteegplantsoen, ontwerpt de tuinen rond het huis in Engelse stijl. De stijl kenmerkt zich door glooiende landschapslijnen, hoogteverschillen, en waterpartijen. Het spelen met kleurverschil zoals een wit gepleisterd huis tegen een groene achtergrond en de aanplant van lichte en donkere bomen moesten diepte en grandeur versterken. De tot dan toe kaarsrechte rijksweg (Amersfoortse straatweg) wordt in diezelfde periode met een knik zó verlegd dat hij als zichtslaan uitkomt op het huis Vollenhoven.

Sinds 1922 is Vollenhoven in het bezit van de familie van Marwijk Kooy. In tegenstelling tot vele andere buitenplaatsen van de Stichtse Lustwarande is landgoed Vollenhoven altijd in particuliere handen gebleven en wordt er door de familie gewoon in gewoond. Door de onteigening in verband met de aanleg van wegen en de wijk Vollenhove is het landgoed in oppervlakte gehalveerd. Het landgoed Vollenhoven wordt gezien als een van de best bewaarde buitenplaatsen van de Stichtse Lustwarande; een gordel van buitenplaatsen, langs de zuid-westflank van de Utrechtse Heuvelrug. Die Lustwarande is een keten van fraaie buitenhuizen met tuinen in de Engelse landschapsstijl en imposante parkbossen. Een andere karakteristiek is de harmonieuze combinatie van natuur en cultuuroed.

Het overbos

Het overbos, dat met de boerderij 'Den Eyck' tegenover het huis (De Plaats genoemd) aan de andere kant van de Utrechtseweg ligt, wordt begin 19^e eeuw bij het landgoed betrokken. Het overbos ook wel 'overplaats' genoemd (gelegen aan de andere kant van De plaats), wordt in de glorie tijd (18^e en 19^e eeuw) gebruikt als jachtgebied en hakhoutbos voor brand- en geriefhout. Het terrein is vandaag de dag door huidige eigenaren, de familie van Marwijk Kooy, beperkt opengesteld voor kaarthouders.

Het gebied is ongeveer 60 ha groot en ligt ingeklemd tussen de Amersfoortse weg en de A28. Het is een smal perceel van 200-300 meter breed en met een lengte van ca. 3,5 km. reikt het terrein tot aan Dijnseburg.

In het Overbos, wordt al decennia lang multifunctioneel bosbeheer toegepast. Recent onderzoek heeft uitgewezen dat dit proces zeer succesvol is, want aan de natuurwaarden wordt een hoge clas-

sificatie gegeven. Een onverstoord natuurontwikkeling is ook te danken aan de geringe recreatiedruk, en door inspanningen van de huidige eigenaren. Het gebied is zeer gevarieerd met grasland, stuifzanden, heideveldjes, sprengen en beeklopen. De oude beukenlanen, eiken en douglassparren die rond 1900 zijn aangeplant, worden afgewisseld met jonge aanplant van Lariks en Douglas. Het liggend en staand dood hout is een bron van leven voor insecten, vogels, (korst)mossen en schimmels. Een inventarisatie van paddenstoelen bracht maar liefst een 60-tal soorten in kaart, hetgeen voor zo'n klein gebied opmerkelijk is!

De dieper gelegen weilanden zijn in het begin van de 19^e eeuw afgegraven voor de winning van zil-verzand en kwartssteentjes voor gebruik in de porseleinindustrie. In deze jaren moet er zelfs een molen op Vollenhoven hebben gestaan. Deze molen was verbonden aan de porseleinfabriek van de legendarische Loosdrechtse dominee Johannes de Mol, die in 1774 met de productie van het bekende Loosdrechtse porselein begonnen was. In de molen op Vollenhoven, die omschreven wordt als een "pletmolen met stamperij", werden waarschijnlijk de kwartssteentjes, die

door het maken van porseleinaarde voor de fabriek in Loosdrecht nodig waren, gemalen. Het is niet bekend waar deze molen op Vollenhoven gestaan heeft, maar een ligging aan het eind van het landgoed dichtbij de Biltse Grift, als waterweg naar Utrecht en Loosdrecht, lijkt waarschijnlijk.

Informatie over Vollenhove

Wandelkaart

Voor bepaalde delen van het landgoed zijn wandelkaarten verkrijgbaar. Meer informatie hierover kunt u opvragen bij Liline Haitsma Mulier, tel. 030 2200032.

Website van het landgoed Vollenhoven:

<http://www.landgoedvollenhoven.nl/index.html>

Informatie over en activiteiten van de IVN-afdeling De Bilt e.o.

Op onze website vindt u een actueel overzicht van het wandelprogramma en andere activiteiten van de IVN afdeling De Bilt. www.ivndebilt.nl

Kaart van landgoed Vollenhoven met het Overbos ingeklemd tussen A2, Amersfoortse straatweg en Utrechtse weg.

